

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך מבוגרים

30.8.23

י"ג אלול תשפ"ג

מיקוד באזרחות
יוד כיתות - 997100
מועד חורף וקיץ תשפ"ד, 2024

שימו לב !

השאלות במבחן חוברו מן החומר המפורט להלן.

מבוא: מהי אזרחות?

הערות דידקטיות	מושגים
הסבר על מהות המקצוע ועל חשיבותו, התייחסות לאירועים אקטואליים.	מהי אזרחות?
מאפייני המדינה תפקידי המדינה	מדינה
ציון ההבדל בין משטר לבין שלטון. היכרות עם סוגי משטרים. יש להבחין בין מונרכיה חוקתית (ניצוגית/פרלמנטרית) לבין מונרכיה אבסולוטית	משטר שלטון דמוקרטיה דיקטטורה מונרכיה

פרק א': המדינה הדמוקרטית

הערות דידקטיות	מושגים
<p>הסבר על מקור הדמוקרטיה ומאפייני הדמוקרטיה העתיקה באתונה, התפתחותה של הדמוקרטיה הייצוגית.</p> <p>משאל עם כשריד לדמוקרטיה הישירה בימינו.</p>	<p>דמוקרטיה</p> <p>דמוקרטיה ישירה</p> <p>דמוקרטיה עקיפה/ייצוגית</p> <p>משאל עם</p>
<p>יישום הדמוקרטיה הייצוגית: העם שולט באמצעות נציגיו, הנבחרים באופן דמוקרטי בתהליך של בחירות.</p>	<p>עקרונות הדמוקרטיה:</p> <p>א. שלטון העם ורעיון הייצוג</p> <p>ב. בחירות – חילופי שלטון</p>
<p>חשיבות הכרעת הרוב וההגנה על זכויות המיעוט.</p>	<p>ג. הכרעת הרוב וזכויות המיעוט</p>
<p>משמעות שלטון החוק: כולם, הן השלטון והן האזרחים, כפופים לחוק שנחקק בהליך דמוקרטי.</p>	<p>ד. שלטון החוק</p>
<p>הסבר מקדים על ההבדל בין זכויות אדם לזכויות אזרח.</p> <p>כל זכות תילמד בעזרת דוגמאות מחיי היום-יום, התלמידים יידרשו לנתח אירועים שבהם חלה פגיעה בזכות יסוד.</p> <p>הדגשת המגבלות החלות על זכויות אלו כאשר הן מתנגשות זו בזו, פוגעות בחירות האחר או בביטחון המדינה.</p>	<p>ה. זכויות וחירויות הפרט / זכויות יסוד</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. הזכות לחיים וביטחון 2. חופש התנועה 3. הזכות לקניין (חומרי ורוחני) 4. הזכות לשוויון 5. הזכות להליך הוגן 6. הזכות לכבוד (הזכות לפרטיות והזכות לשם טוב) 7. חופש המחשבה והמצפון 8. חופש הביטוי 9. חופש הדת

פרק ב': מגילת העצמאות - לא כלול בבחינה

פרק ג': מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית

מושגים	הערות דידקטיות
מדינת ישראל כמדינה יהודית	מאפיינים : - לפי מגילת העצמאות - סמלים בעלי אופי יהודי - חוקים בעלי אופי יהודי כולל חוק השבות - מוסדות בעלי אופי יהודי

בפרק זה לא כלולים המושגים הבאים: לאום, מדינה

פרק ד': הבחירות הדמוקרטיות - לא כלול בבחינה

פרק ה': הרשות המחוקקת – הכנסת

מושגים	הערות דידקטיות
תפקידי הכנסת	א. חקיקת חוקים ב. פיקוח על הממשלה ג. בחירת בעלי תפקידים ד. אוזן קשבת לעם
תהליך החקיקה	הבחנה בין הצעת חוק פרטית להצעת חוק ממשלתית, פירוט שלבי החקיקה, הדגמת שלבי החקיקה בכיתה, הסבר לגבי אורך תהליך החקיקה.
אופוזיציה שאילתה הצעת אי אמון	חשיבות הפיקוח על הממשלה דרכי הפיקוח של האופוזיציה

פרק ו': הרשות המבצעת – הממשלה

מושגים	הערות דידקטיות
חוק יסוד: הממשלה	מהות הממשלה ותפקידיה, הרכב הממשלה

בפרק זה לא כלולים המושגים הבאים: סיום כהונת הממשלה, ראש הממשלה ושרי הממשלה

פרק ז': הרשות השופטת

מושגים	הערות זידקטיות
מערכת בתי המשפט : בית משפט השלום בית המשפט המחוזי בית המשפט העליון ערכאה	מבנה מערכת המשפט וסמכויות הערכאות
בג"ץ	חשיבותו ותפקידו של בג"ץ.
בתי דין לעניינים מיוחדים : בתי דין דתיים בתי דין צבאיים בתי דין לעבודה בתי דין מנהליים	בתי הדין- סמכויותיהם ונחיצותם במערכת המשפט.

פרק ח': מנגנוני פיקוח וביקורת על השלטון

מושגים	הערות זידקטיות
הפרדת רשויות	הסבר ודיון על הצורך והחשיבות בפיקוח על השלטון, עיקרון הפרדת הרשויות כאמצעי פיקוח.
פיקוח פורמאלי : - חוקה - פרלמנט - מערכת המשפט - מבקר המדינה - נציב תלונות הציבור - היועץ המשפטי לממשלה - נגיד בנק ישראל - ועדת חקירה ממלכתית	דיון בליווי דוגמאות על תפקידיהם וחשיבותם של מוסדות הפיקוח השונים.
פיקוח בלתי פורמאלי : - אמצעי התקשורת - הפגנות ושבתות - אמנות מחאה - דעת קהל	דיון בליווי דוגמאות על דרכי הפעולה וההישגים של מנגנוני הפיקוח הבלתי פורמאליים.

פרק ט': נשיא המדינה

מושגים	הערות דידקטיות
תפקיד ייצוגי תפקיד סמלי	פירוט תפקידיו וסמכויותיו
סמכות החנינה	ייחודה של סמכות זו, הסבר בליווי דוגמאות של חנינות מפורסמות

בפרק זה לא כלולים המושגים הבאים: בחירת הנשיא, חסינות הנשיא